

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/250/2019
Identifikačné číslo spisu: 8611206915
Dátum vydania rozhodnutia: 29.06.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8611206915.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ X. S., bývajúceho v Q., 2/ H. S., bývajúcej v V., obaja zast. AK - TARABČÁK s.r.o., so sídlom Hlavná 13, Prešov, proti žalovanému SLOVENSKÝ VODOHOSPODÁRSKY PODNIK, štátny podnik, so sídlom v Bratislave - mestská časť Ružinov 821 05, IČO: 36 022 047, o náhradu škody s prísl., vedenom na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 5C/113/2011, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 17. júla 2019 sp. zn. 2Co/36/2018, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 17. júla 2019 sp. zn. 2Co/36/2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Svidník (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) medzitémnym rozsudkom (prvým v poradí) č. k. 5C/113/2011-63 z 23. mája 2012 určil, že nárok žalobcov na náhradu škody je dôvodný. Z vykonaného dokazovania mal súd preukázať, že dňa 3. júna 2010 došlo k pretrhnutiu ochrannej hrádze a zaplaveniu areálu bývalých Kožiarskych závodov vo vlastníctve žalobcov v F.. Súd konštatoval vznik škodovej udalosti v dôsledku zaplavenia areálu Kožiarskych závodov. Žalovaný mal vedomosť o tom, že existujúca hrádza je nedostatočná, pretože podľa Sprievodnej správy (č. 1. 14 spisu) hlavným cieľom a účelom stavby je riešiť protipovodňovú ochranu územia, pričom ochrana bude realizovaná pobrežným betónovým múrikom. Žalovaný porušil svoju povinnosť podľa § 48 ods. 3 zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) (ďalej len „vodný zákon“) a podľa § 415 Občianskeho zákonníka zák. č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), preto zodpovedá za škodu podľa § 420 ods. 1 a § 420a ods. 1, 2 OZ.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom (prvým v poradí) č. k. 12Co/62/2012-86 z 28. mája 2013 zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, že návrh žalobcov na náhradu škody nie je dôvodný. Odvolací súd poukázal na všeobecne známu skutočnosť, že v máji a júni 2010 boli dlhodobé mesačné zrážky, ktoré spôsobili zvýšené hladiny vodných tokov na území celej Slovenskej republiky. Pretrhnutia hrádze dňa 04. júna 2010 je chápané ako mimoriadna udalosť. V konaní nebolo preukázané, aby žalovaný určitým konaním zapríčinil vznik

škody na majetku žalobcov, pričom prevádzkovú činnosť žalobcovia vyvodzovali len z popisu predmetu činnosti žalovaného vymedzenom v predmete činnosti v obchodnom registri. Žalovaný ako správca vodného toku je zodpovedný za vykonávanie zabezpečovacích prác na ochranu pred nepriaznivými účinkami vôd na vodných tokoch a vodohospodárskych dielach, ale táto zodpovednosť je stále limitovaná nepredvídanými udalosťami charakterizovanými ako vis major, keďže správca vodného toku nezodpovedá za škodu spôsobenú mimoriadnou udalosťou a škody vzniknuté užívaním vodných tokov (§ 49 ods. 5 vodného zákona). Z hľadiska náhodnosti mimoriadnych udalostí nie je možné vyvodzovať absolútnu zodpovednosť s poukazom na porušenie prevenčnej povinnosti podľa § 415 OZ, resp. vyvodzovať zodpovednosť za škodu podľa § 420a ods. 1, 2 OZ, že škoda bola spôsobená prevádzkovou činnosťou, v danom prípade prevádzkovou činnosťou žalovaného. Aj keď žalobca vymedzil zodpovednosť žalovaného jeho prevádzkovou činnosťou, skôr myslel jeho nečinnosť a nedostatočnú prípravu na mimoriadne udalosti. Škoda na majetku žalobcov bola spôsobená neodvratiteľnou udalosťou prírodnými živlami, dažďom a následným preliatím koryta Tople. Išlo o taký stav, kde subjekt vykonávajúci prevádzkovú činnosť nemohol zabrániť vzniku škody pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré bolo možné od neho objektívne požadovať. Aj keď zodpovednosť žalovaného má objektívny charakter, došlo k živeľnej pohrome, ktorej rozsah a dôsledky nemohol žalovaný už objektívne zvládnuť. Nie je možné vyvodzovať zodpovednosť za škodu, ktorá nastala na majetku žalobcov. Škoda nebola spôsobená prevádzkovou činnosťou žalovaného (§ 420a ods. 1 OZ). Škoda bola spôsobená neodvratnou udalosťou nemajúcou pôvod v prevádzke, či konaní žalovaného (§ 420a ods. 3 OZ).

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) na dovolanie žalobcov 1/ a 2/ uznesením sp. zn. 5Cdo/32/2014 zo dňa 24. februára 2016 na dovolanie žalobcov zrušil rozhodnutie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že odvolací súd ako príčinu pretrhnutia hrádze označil mimoriadnu udalosť v zmysle § 49 ods. 5 vodného zákona, a potom celkom nesprávne aplikoval na vec liberačný dôvod v zmysle § 420a ods. 3 OZ, ktorý môže prichádzať v úvahu len vtedy, ak súd dospeje k záveru, že škoda bola spôsobená prevádzkovou činnosťou. Odvolací súd svoj právny záver o existencii mimoriadnej udalosti vylučujúcej zodpovednosť žalovaného za škodu neoprel o skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaného dokazovania a ani o znenie príslušných zákonných ustanovení. Odvolací súd konštatoval, že škoda bola spôsobená ako následok mimoriadnej udalosti, avšak už nevenoval pozornosť samotnému pojmu „mimoriadna udalosť“, ktorý OZ nepozná. Tento pojem vyplýva práve z citovaného ustanovenia vodného zákona (poznámka č. 60 odkazujúca na ust. § 3 ods. 2 zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva). Jeho obsah je potrebné konkrétne, v súlade so zákonnými podmienkami vymedziť a vyhodnotiť, s poukazom na skutkové zistenia do príslušného právneho záveru s citáciou aplikovaných právnych predpisov. Nie je postačujúce, ak sa odvolací súd v tomto smere obmedzil na konštatovanie o skutočnostiach všeobecne známých a na vyjadrenie žalovaného, pretože pojem mimoriadnej udalosti je v zákone presne špecifikovaný a má svoje znaky, t.j. nie každá udalosť je zákonom považovaná za mimoriadnu udalosť. Mimoriadna udalosť ako záver musí vyplývať zo skutkových zistení a korešpondovať s právnym vymedzením tohto pojmu v zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva.

4. Krajský súd v Prešove uznesením z č. k. 12Co/60/2016-147 z. 29. marca 2017 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení poukázal na závery uznesenia najvyššieho súdu upriamujúce pozornosť na to, že nebolo vykonané dokazovanie na existenciu mimoriadnych udalostí s vylúčením zodpovednosti žalovaného za škodu v zmysle § 49 ods. 5 vodného zákona, pričom definícia mimoriadnej udalosti vyplýva z § 3 ods. 2 zákona č. 42/1994 Z.z. o civilnej ochrane obyvateľstva. Aj keď podľa názoru odvolacieho súdu povodne v máji a júni 2010 sú určitou notoriou, dovolací súd ale zdôraznil potrebu vykonania dokazovania o existencii mimoriadnej udalosti na prietoku rieky Topľa, kde súdom prvej inštancie nebolo vykonané žiadne dokazovanie. Najvyšší súd v tejto veci poukázal na to, že zodpovednosť správcu vodného toku nie je absolútna, pričom správca zodpovedá len za existenciu status quo, pričom zatiaľ nebolo preukázané, či tvrdené zanedbanie prevenčnej povinnosti zo strany žalovaného viedlo k pretrhnutiu hrádze ako takej, resp. že k pretrhnutiu navýšenej hrádze na rieke Topľa by došlo tak či tak z hľadiska mimoriadnych udalostí, za ktorých by sa žalovaný zbavil zodpovednosti v zmysle § 49 ods. 5 vodného zákona, že správca vodného toku nezodpovedá za škody spôsobené mimoriadnou udalosťou a škody vzniknuté užívaním vodných tokov. Okresný súd nedostatočne vykonal dokazovania na mimoriadne okolnosti vzniknuté dňa 03. júna 2010, konštatovanie porušenia správcu vodných tokov v zmysle § 48 ods. 3 vodného zákona č. 364, nie je

presne zistené, či došlo k pretrhnutiu hrádze alebo k pretrhnutiu navýšenej hrádze, resp. k preliatiu, za čo by prípadne niesol zodpovednosť žalovaný aj pri porušení svojej prevenčnej povinnosti (viď oznámenie Mesta Giraltovce na č. l. 50 spisu, súhrnnej správy o priebehu povodní Mesta Giraltovce na č. l. 52 spisu či správy Obvodného úradu životného prostredia na č. l. 54 spisu).

5. Okresný súd Svidník rozsudkom (druhým v poradí) z 24. novembra 2017 č. k. 5C/113/2011-170 určil, že nárok na náhradu škody je dôvodný. Kľúčovou podľa súdu prvej inštancie bola odpoveď na otázku, či žalovaný porušil svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z § 48 ods. 3 vodného zákona, či existujú liberačné dôvody, ktoré by znamenali, že zodpovednosť žalovaného nie je daná, ktorá strana má dôkaznú povinnosť na preukázanie porušenia povinnosti, resp. ich nesplnenie a ktorá strana má dôkaznú povinnosť na existenciu liberačných dôvodov. V predmetnej veci také dôkazy, ktoré by súd mohol aj sám vykonať neexistujú. To znamená, že dôkazy preukazujúce liberáciu žalovaného alebo vylučujúce zodpovednosť, bol žalovaný povinný sám navrhnúť aj preukázať. Žalovaný neoznámil žiadne dôkazy, ani nepreukazoval existenciu liberačných dôvodov. Tvrdil, že medzi stranami neexistuje žiaden právny vzťah, že nie je vlastníkom hrádze a správa vodných tokov ako verejnoprospešná činnosť nie je povinnosťou žalovaného a že hrádza bola dimenzovaná na povodňové prietoky v čase výstavby a vzhľadom na zmenu hydrologických pomerov vyplynula potreba realizácie protipovodňových opatrení. Na svoje tvrdenia však neuviedol žiadne dôkazy. Súd prvej inštancie teda ustálil, že žalovaný ako správca vodného toku si neplnil svoje povinnosti podľa § 48 ods. 3, 4 vodného zákona udržiavať koryto v stave, ktorý zabezpečuje ich prirodzenú a projektovanú prietoknosť a hĺbku, udržiavať alebo odstraňovať brehové porasty tak, aby sa nestali prekážkou odtoku, udržiavať a čistiť koryto, čo je nevyhnutné na zabezpečenie plynulého odtoku, zabezpečovať potrebnú úpravu vodných tokov, pretože stav aký bol v roku 2009 a zrejme aj pred spracovaním projektovej dokumentácie pretrval aj v roku 2010, keďže v koryte boli stále stromy a svah hrádze bol erodovaný. Žalovaný ani netvrdil, že urobil nejaké opatrenia od roku 2009 na jeho nápravu. Práve tento stav je hlavnou príčinou toho, že došlo k vybreženiu vody z dôvodu pretrhnutia hrádze. Príčinou pretrhnutia boli stromy v toku rieky, ktoré bránili plynulému prietoku a usmernením prietoku na hrádzu, došlo k jej pretrhnutiu. Ak by stromy neboli v koryte, prietok a odtok by bol plynulý a nedošlo by k pretrhnutiu hrádze. To, či príčinou pretrhnutia boli iné okolnosti, resp. či by k pretrhnutiu hrádze došlo aj v prípade, že by si žalovaný plnil svoje povinnosti, mal preukázať žalovaný. Žalovaný voči príčinám, ktoré spôsobili vznik škody v podstate ani nenamietal, preto je potrebné toto v zmysle § 151 Civilného sporového poriadku z. č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) považovať za nesporné. Žalovaný nepreukazoval ani liberačné dôvody, ktoré by mohli spôsobiť zánik jeho zodpovednosti. Zodpovednosť žalovaného je teda daná podľa § 420 OZ za nesplnenie povinností podľa § 48 ods. 3, 4 vodného zákona, ale aj za nesplnenie prevenčnej povinnosti podľa § 415 OZ.

6. Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovaného rozsudkom (druhým v poradí) zo 17. júla 2019 č. k. 2Co/36/2018-167 rozsudok súdu prvej inštancie v zmysle § 388 CSP zmenil tak, že žalobu zamietol a stranám náhradu trov konania nepriznal. Dôvodil, že z listinných dôkazov nemožno bez ďalšieho dospieť k záveru, že žalovaný pri správe vodného toku rieky Topľa porušil povinnosti plynúce z citovaného ust. § 48 ods. 3 vtedy platného zákona o vodách a že by z tohto dôvodu mal zodpovedať za vzniknutú škodu v dôsledku zaplavenia areálu bývalých Kožiarskych závodov, teraz vo vlastníctve žalobcov pri povodniach v mesiaci jún 2010. Povinnosťou žalovaného bolo zabezpečovať existujúcu protipovodňovú ochranu v takom režime, aby bola funkčná a spôsobilá zabrániť vzniku povodní, avšak nie akýchkoľvek, ale len takých, na ktorých rozsah bola projektovaná. Správca vodného toku teda zodpovedá len za existujúci „status quo“, je ale jeho povinnosťou pravidelné vyhodnocovanie stavu vodných koryt a oznamovanie závažných nedostatkov, ktoré zistí. Žalovaný v priebehu celého konania popieral skutkové tvrdenia žalobcov a už vôbec nemožno prisvedčiť záveru súdu prvej inštancie, zistenému z výpovede žalobcov a svedka S., že príčinou pretrhnutia hrádze boli neodstránené stromy v koryte rieky, ktoré bránili plynulému prietoku vody. O vzťah príčinnej súvislosti ide vtedy, ak je medzi preukázaným protiprávnym konaním a vznikom škody vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nevznikne. Táto otázka je riešená vždy v konkrétnych súvislostiach, rozhodujúca je iba vecná súvislosť príčiny a následku (3Cdo/130/2010). Tento názor žalobcov v konaní nebol podporený žiadnym odborným vyjadrením, či posudkom potvrdzujúcim práve túto príčinu pretrhnutia hrádze (bez zohľadnenia napr. vtedajších hydrologických pomerov), ktorú si súd prvej inštancie bez ďalšieho osvojil. Podstatným pre prejednávajúcu vec ďalej bolo vyporiadať sa s

námietkou žalovaného poukazujúceho na nevyhnutnosť aplikácie § 49 ods. 5 zákona o vodách, ktorý ako lex specialis vylučuje zodpovednosť za škodu a zbavuje správcu vodného toku zodpovednosti za škodu, ktorá nastala ako dôsledok mimoriadnej udalosti alebo užívania vodného toku. Vodné toky sú prírodné živly, ktoré nikdy nebudú podliehať absolútnej ľudskej kontrole, nie je vždy v ľudských silách ich pôsobenie predvídať a zabrániť pôsobeniu ničivej sily prírody. Z toho dôvodu nemožno ani založiť absolútnu zodpovednosť, či už štátu alebo správcu vodného toku, za škody vymykajúce sa rámcu ich objektívnych, faktických možností. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie z oboznámených listinných dôkazov na pojednávaní 04. apríla 2012 (č. l. 57 a nasl.) a 28. mája 2013 dokumentujúcich stav mimoriadnej situácie v Meste Giraltovce v mesiaci jún 2010 dospel k nesprávnemu právnemu záveru o nepreukázaní predpokladov vylučujúcich zodpovednosť žalovaného podľa spomínaného ust. § 49 ods. 5 zákona o vodách. Žalovaný zodpovedá za stav ochrannej hrádze v dimenziách jej pôvodného projektu, úprava ktorej predovšetkým vplyvom klimatických zmien bola plánovaná a aj následne zrealizovaná v zmysle úloh uložených ministrovi životného prostredia, v časovom úseku po júni 2010. Preukázané okolnosti mimoriadnej udalosti, ktorá nastala v dňoch 02. až 04. júna 2010 a mala za následok vyhlásenie mimoriadnej situácie v dôsledku III. stupňa povodňovej aktivity na rieke Topľa, zároveň vylučujú zodpovednosť žalovaného za takto spôsobené škody podľa § 49 ods. 5 zákona o vodách. Nesprávne právne posúdenie veci v otázke zodpovednosti žalovaného ako jedného z predpokladu dôvodnosti nároku žalobcov na náhradu škody je odvolacím dôvodom vyplývajúcim z ust. § 365 ods. 1 písm. h) CSP. O trovách celého konania strán sporu bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 257 CSP.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie s poukazom na § 420 písm. e/ a f/ § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. K namietanej vade podľa § 420 písm. e/ CSP dovolatelia uviedli, že, v predmetnej veci rozhodoval krajský súd uznesením z 29. marca 2017, č. k. 12Co/60/2016-197, senát v zložení JUDr. Roman Tóth predseda, JUDr. Marek Koščo a JUDr. Marek Kohút - členovia a rozsudkom zo 17. júla 2019, č. k. 2Co/36/2018-197, senát v zložení JUDr. Marianna Muránska, predsedníčka, JUDr. Daniela Babinová, JUDr. Martin Baran - členovia. Rozhodoval teda celkom iný senát v rozpore s čl. 1.1.1. rozvrhu práce, pretože Dr. R. Tóth už nevykonáva funkciu sudcu, avšak Dr. Koščo a Dr. Kohút vykonávajú funkciu a sú zaradení, Dr. Marek Koščo - v senáte 11Co, 14Co, ako člen a v senáte 25Co ako predseda senátu Dr. Kohút je zaradený v senáte 10 Co ako predseda a v senáte 1Co ako člen. Podľa bodu 1.1.1. Rozvrhu práce na r. 2018 predposledná veta, mala byť vec pridelená do niektorého zo senátov 25Co alebo 10Co náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov. Podľa potvrdenia na č. l. 191 spisu vyplýva, že vec bola pridelená senátu 2Co pričom nie je jasné, akým spôsobom bola vec pridelená a podľa ktorého ust. Rozvrhu práce na r. 2018 sa tak stalo. Vo veci rozhodol nesprávne obsadený súd. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP dovolatelia dôvodili nesprávnym procesným postupom súdu spočívajúcim v hodnotení skutkových záverov súdu prvej inštancie bez toho, aby odvolací súd opakovane vykonal dôkazy, z ktorých vychádzal pri prijatí iných skutkových záverov ako súd prvej inštancie v bodoch 16., 17. a 18. odôvodnenia rozsudku okresného súdu. Odvolací súd nevychádzal zo skutkového stavu zisteného okresným súdom, ale urobil si nové vlastné skutkové závery a na ich základe potom prijal iný právny záver bez toho, aby dôkazy z ktorých prijal iné závery ako súd prvého stupňa aj sám vykonal. Úvedený postup bol v rozpore s § 384 ods. 1 CSP, podľa ktorého mal odvolací súd dokazovanie v potrebnom rozsahu vykonať sám. Podľa odvolacieho súdu v bode 17. odôvodnenia svojho rozhodnutia „Z týchto listinných dôkazov však nemožno bez ďalšieho dospieť k záveru, že žalovaný pri správe vodného toku rieky Topľa porušil povinnosti plynúce z cit. ust. § 48 ods. 3 ...“. v tomto bode prijíma odvolací súd skutkový záver o tom, či žalovaný porušil, resp. neporušil svoje povinnosti pri správe vodného toku. Urobil tak iný záver ako súd prvej inštancie, hoci žiadny dôkaz nevykonal. Inak ako súd prvej inštancie hodnotil skutkový stav aj v bode 20. Podľa odvolacieho súdu „žalovaný v priebehu celého konania popieral skutkové tvrdenia žalobcov a už vôbec nemožno prisvedčiť záveru súdu prvej inštancie, zistenému z výpovede žalobcov a svedka S.“, ktoré mal vykonať sám, príp. aby ich sám vypočul. Prvostupňový súd vychádzal zo skutkového stavu, že žalovaný nenavrhol žiadne dôkazy preukazujúce jeho liberalizáciu alebo vylučujúcu jeho zodpovednosť, a teda toto nepreukázal. Podľa názoru prvoinstančného súdu, takéto dôkazy bol povinný sám žalovaný navrhnúť aj preukázať. Žalovaný na toto ani neoznámil žiadne dôkazy, ani žiadnymi dôkazmi nepreukazoval existenciu liberačných dôvodov (bod 20). Oproti tomuto skutkovému záveru vychádzal odvolací súd z toho, že prvostupňový

súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru o nepreukázaní predpokladov vylučujúcich zodpovednosť žalovaného podľa § 49 ods. 5 zákona o vodách. Ak chcel súd hodnotiť právne závery prvoinštančného súdu o nepreukázaní predpokladov vylučujúcich zodpovednosť, mal mať preukázané, že sú tu konkrétne dôkazy preukazujúce, že došlo k mimoriadnej udalosti, vyhlásenej podľa zákona. Žiadne takéto dôkazy, t. j. rozhodnutie príslušného orgánu o vyhlásení mimoriadnej udalosti, nebolo v konaní preukázané. Za takýto dôkaz nemožno považovať správu Mesta Giraltovce (bod 27). Ak ju za taký dôkaz považoval, mal tento dôkaz sám vykonať, t. j. so správou na pojednávaní oboznámiť a umožniť sa žalobcom k tomu vyjadriť. Odvolací súd takýmto postupom porušil princíp kontradiktórnosti v zmysle čl. 8-9 CSP a § 150 - § 151 CSP. Odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení (str. 6) z 29. marca 2017 zdôraznil potrebu vykonania dokazovania o existencii mimoriadnej udalosti na rieke Topľa. Toto dokazovanie malo preukázať liberalizáciu žalovaného v dôsledku mimoriadnej udalosti. Žalovaný však žiadne dôkazy o vyhlásení mimoriadnej udalosti nepredložil. Každá strana musí uniesť dôkazné bremeno na preukázanie svojho tvrdenia, teda každý kto tvrdí, musí toto tvrdenie preukázať. Podľa § 185 ods. 2, 3 CSP môže súd aj bez návrhu (nemusí) vykonať iba dôkazy, ktoré vyplývajú z verejných registrov a zoznamov. Iné dôkazy súd nemôže bez návrhu zisťovať ani vykonávať. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolatelia uviedli nasledovné: odvolací súd vychádzal zo správy Mesta Giraltovce za obdobie 17. mája 2010 až 23. august 2010, podľa ktorej mal byť primátorom vydaný príkaz na vyhlásenie mimoriadnej situácie 23. júna 2010 o 22:00 hod. a 04. júna 2010 ďalší príkaz č. 2. Z rozsudku sa však nedá zistiť, podľa ktorého zákonného ust. bola primátorom vyhlásená mimoriadna situácia, o akú mimoriadnu situáciu išlo, keďže § 2 ods. 2 zákona 42/1994 Z.z. pozná tri mimoriadne udalosti, a teda akým aktom a akým spôsobom bola vyhlásená. Z rozsudku ani nie je zrejmé, či vôbec došlo k vyhláseniu mimoriadnej situácie, pretože vydanie súhlasu na jej vyhlásenie nemožno stotožňovať s vyhlásením. Podstatné je to, že nie je identifikovaný právny akt, ktorým primátor využil svoju právomoc vyhlásiť mimoriadnu udalosť a či v takom prípade, bez poznania obsahu tohto právneho aktu, je možné prijať záver o tom, že mimoriadna udalosť bola vyhlásená. V rozhodovacej praxi takáto otázka nebola riešená. V tejto časti je rozsudok aj nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov. Navrhli, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil dovolaciemu súdu na nové prejednanie a rozhodnutie.

8. K dovolaniu žalobcov sa žalovaný nevyjadril.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany sporu, v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

10. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania okrem iného aj z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietali, že odvolací súd vo veci postupoval v rozpore s § 384 ods. 1 CSP nevykonával dokazovanie v potrebnom rozsahu, vychádzal z tých istých dôkazov ako súd prvej inštanície, pričom dospel k rozdielnemu právnemu názoru. (bližšie pozri bod 7. tohto rozhodnutia).

12.1. Podľa názoru dovolacieho súdu v preskúmvanej veci došlo postupom odvolacieho súdu a jeho rozhodnutím, ktorým zmenil rozsudok prvoinštančného súdu a žalobu žalobcov zamietol k naplneniu vady vyplývajúcej z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP tak, ako to namietali dovolatelia.

13. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky

poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

14. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 Cdo 57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

15. Zásada voľného hodnotenia dôkazov zakotvená v čl. 15 Základných princípov CSP a v § 191 CSP vyplýva z ústavného princípu nezávislosti súdov (čl. 46 ústavy) a znamená, že záver, ktorý sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Hodnotenie dôkazov úvahou súdu však neznamená ľubovôľu, lebo hodnotiacia úvaha musí vždy zodpovedať zásadám formálnej logiky, musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a vykazovať funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania. Výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom sú stručne, jasne a výstižne vysvetľuje, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a pod.

15.1. V tomto kontexte podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní a vyhodnocovaní skutkového stavu rešpektoval ústavnoprocenčné zásady, je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa CSP. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu veci má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci (porov. I. ÚS 6/2018, 4 Cdo 88/2019).

16. V preskúmvanej veci odvolací súd zmenil rozsudok prvoinštančného súdu podľa § 388 CSP a žalobu žalobcov zamietol. Odvolací súd tak urobil nesprávnym postupom týkajúcim sa prehodnotenia dôkazov vykonaných prvoinštančným súdom bez toho, aby ich v odvolacom konaní opäť vykonal (§ 384 ods. 1 CSP) a tým (aj) vydania - pre žalobcov - zásadne iného rozhodnutia - bez toho, aby sa k týmto záverom mohli vyjadriť, nakoľko odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania, „ex cathedra“ (od stola) napriek tomu, že bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie. (§ 385 ods. 1 CSP). K uvedenému dovolací súd odkazuje aj na jeho rozhodnutie v tejto veci sp. zn. 5Cdo/32/2014 zo dňa 24. februára 2016 (pozri bod 3. tohto rozhodnutia).

17. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 CSP). Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (§ 384 ods. 1 CSP). Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

17.1. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že ak odvolací súd v rámci preskúmvania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k

nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279, 1287).

18. Vzhľadom na § 383 CSP a tam vyjadrenú zásadu, že odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie, sú úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplynú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchylenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy, ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (pozri uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo 98/2017, 2Cdo 70/2017, 4Cdo 229/2019).

19. V posudzovanej veci súd prvej inštancie odôvodnil svoje rozhodnutie aj s poukazom na § 48 ods. 3 vodného zákona a z výsledkov vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu veci vyvodil právny záver, že nárok žalobcov bol dôvodný. Uviedol, že mal za preukázané, že v danom prípade boli splnené zákonné kritéria pre určenie zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcom v dôsledku porušenia povinností žalovaného podľa § 48 ods. 3 vodného zákona, pričom zdôrazňoval, že žalovaný v priebehu konania nepredložil žiadne dôkazy na preukázanie plnenia svojich povinností vyplývajúcich z § 48 ods. 3 vodného zákona a zároveň nepreukazoval ani liberačné dôvody podľa § 49 ods. 5 vodného zákona umožňujúce jeho vyvinenie sa. (bližšie pozri bod 20., 21. rozhodnutia okresného súdu) Súd prvej inštancie priznal žalobcom nárok na náhradu škody z dôvodu zodpovednosti žalovaného podľa § 420 OZ za nesplnenie povinností podľa § 48 ods. 3, 4 vodného zákona, ale aj za neplnenie prevenčnej povinnosti podľa § 415 OZ. Odvolací súd na odvolanie žalovaného vec prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 a contrario (v protiklade, naopak); a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je dôvodné. Rozhodnutie súdu prvej inštancie odvolací súd zmenil, nakoľko podľa neho neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie a návrh žalobcov zamietol. Odvolací súd v porovnaní so súdom prvej inštancie svoj zmeňujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od vyššie uvedeného právneho názoru súdu prvej inštancie, keď naopak konštatoval existenciu mimoriadnej situácie odôvodňujúcej vylúčenie zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcom podľa § 49 ods. 5 zákona o vodách. (bližšie pozri najmä body 26., 27. a 28. rozhodnutia krajského súdu), preto uzavrel, že žalobcovia nemajú nárok na náhradu škody od žalovaného a žalobu zamietol. Aj k uvedenému dovolací súd odkazuje na jeho rozhodnutie v tejto veci sp. zn. 5Cdo/32/2014 zo dňa 24. februára 2016 (pozri bod 3. tohto rozhodnutia).

20. Z obsahu spisu je teda zrejmé, že odvolací súd, hoci dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako súd prvej inštancie a od jeho skutkových zistení sa odchyľil, na základe čoho vyvodil iný právny záver, nenariadil vo veci pojednávanie a nevykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Zo spisu tiež nevyplýva, že by si odvolací súd voči stranám konania splnil tzv. manu dukčnú povinnosť opravného súdu v zmysle § 382 CSP, keď strany konania (vrátane dovolateľov) nevyzval, aby sa vyjadrili k novej odlišnej aplikácii ustanovenia § 49 ods. 5 zákona o vodách, v dôsledku čoho strany konania v danej procesnej situácii nemali možnosť namietať správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolací súd odňal stranám konania možnosť konať pred súdom a porušil ich právo na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP (podobne pozri R 33/2011). Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd namiesto toho aby vo veci

nariadil pojednávanie, nariadil len verejné vyhlásenie rozhodnutia (viď zápisnica zo dňa 17. júla 2019 na č. I. 195 spisu), na ktorom vyhlásil zmenený rozsudok. Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia vo veci postupoval v rozpore s § 382, § 383, § 384 ods. 1, § 385 ods. 1 CSP a tiež s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu (pozri napr. sp. zn. 5 Cdo 131/2009, 7 Cdo 110/2018) a ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 400/2009, II. ÚS 506/2013).

20.1. Ak sa však odvolací súd chcel odchyliť od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 CSP sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 191 CSP. Len takýto postup je v súlade aj so zásadou priamosti a ústnosti civilného konania. Je nepripustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam, vedúcim k záveru o neopodstatnenosti návrhu dovolateľov, dospel v podstate iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, dokonca bez nariadenia pojednávania vo veci. Odvolací súd postupoval v priamom rozpore so znením ustanovenia § 384 ods. 1 CSP, a teda sa natoľko odchyľil od jeho znenia, že zásadne poprel jeho účel a význam, keď dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako okresný súd bez vykonania vlastného dokazovania alebo jeho zopakovania v odvolacom konaní; k odlišnému hodnoteniu dôkazu má odvolací súd povinnosť poskytnúť sporovej strane možnosť sa k nemu vyjadriť. Pokiaľ odvolací súd tak neurobil, možno považovať jeho odchylné skutkové závery za nepodložené, urobené v rozpore s § 378 ods. 1, § 383 a § 384, § 385 CSP a v takom prípade je odvolacie konanie postihnuté vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP.

21. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania v danom prípade ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalobcom uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práv na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Na základe čoho je dovolanie v tejto časti nielen prípustné podľa § 420 písm. f/ CSP, ale tiež zároveň dôvodné, lebo je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 431 ods. 1 CSP.

21.1. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej zmätočnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal ďalšími námietkami dovolateľa (§ 420 písm. e/ CSP) a správnosťou právnych záverov (t.j. námietkami dovolateľov o nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP), na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie odvolacieho súdu. Totiž v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť zásadného charakteru, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/191/2018, 5Cdo/29/2016, 8Cdo/70/2017).

22. Napriek uvedenému v bode 21.1. tohto rozhodnutia považuje dovolací súd za potrebné uviesť k námietke dovolateľov podľa § 420 písm. e/ CSP, že táto námietka je neopodstatnená. Z rozvrhu práce Krajského súdu v Prešove - v znení Dodatku č. 5 k RP na r. 2018 zo dňa 7. marca 2018 - 1SprR/9/2018 bodu 1.1.1. na str. 21, na ktorý poukazujú dovolatelia, vyplýva, že „Ak takého senátu pre zmenu v organizácii práce niet alebo ide o iné zloženie senátu, vec sa prideliť do senátu pôvodného kolégia, v ktorom je podľa rozvrhu práce zaradený sudca - spravodajca veci v pôvodnom senáte. Ak tento sudca prestal byť sudcom, bol pridelený na iný súd alebo vec nemožno prideliť senátu, v ktorom je zaradený sudca spravodajca z iných dôvodov, vec sa prideliť senátu, do ktorého sú zaradení zostávajúci dvaja členovia pôvodného senátu. Ak sú obaja v zaradení predsedu senátu vec sa jednému z nich ako predsedovi senátu prideliť náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov. Ak ani takto nie je možné vec prideliť, prideliť sa náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov do senátu toho istého kolégia.“ Logickým výkladom je preto potrebné dôjsť k záveru, že síce v predmetnej veci pôvodne rozhodoval uznesením z 29. marca 2017, č. k. 12Co/60/2016-197 senát v zložení JUDr. Roman Tóth - predseda, JUDr. Marek Koščo a JUDr. Marek Kohút - členovia a rozsudkom zo 17. júla 2019, č. k. 2Co/36/2018-197 rozhodoval už senát v zložení JUDr. Marianna Muránska, predsedníčka, JUDr. Daniela Babinová, JUDr. Martin Baran - členovia avšak z dôvodu, že ako správne uviedli dovolatelia JUDr. Roman Tóth „už nevykonáva funkciu sudcu“ a zároveň síce JUDr. Koščo a JUDr. Kohút vykonávajú funkciu sudcu, ale sú zaradení v rôznych senátoch, vec musela byť v zmysle poslednej vety bod 1.1.1. na str. 21 rozvrhu práce pridelená niektorému zo senátov náhodným výberom. Inými slovami v danom prípade nebola splnená podmienka,

že vec sa prideli zostávajúcim členom pôvodného senátu, avšak títo musia byť zaradení obaja v rovnakom senáte, čo v tomto prípade splnené nebolo, nakoľko zostávajúci členovia boli v čase nápadu veci na súd 20. marca 2018 (pozri č. l. 190 spisu) v rôznych senátoch nasledovne JUDr. Koščo v senátoch 11Co, 14Co, 25Co a JUDr. Kohút v senátoch 1Co, 10Co. Preto bola vec pridelená správne v súlade s rozvrhom práce v znení v rozhodnom čase - náhodným výberom, konkrétne senátu v zložení JUDr. Marianna Muránska, predsedníčka, JUDr. Daniela Babinová, JUDr. Martin Baran - členovia.

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

23.1 Najvyšší súd v zmysle týchto ustanovení zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

24. Ak bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP); v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 1 a 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.